

אסיר, ושהורדתי ללא רשות חוקית מאוניה שהפליגה תחת דגל דני.
"אתה תובא מחר לחקירה במטה הכללי" אמר הסרן. "אז יקבעו אם אתה אסיר או לא."

מזיגה של דין ואבנרי

א ינני זוכר אם היה זה באותו יום או למחרתו. כאשר הובאתי מתא זה לתא אחר, במרחק של כעשר דקות הליכה. שוב שמעתי שער נפתח, כלבים התנפלו עלי בניכוח ומשכו במכנסי, אך לא נשכו.

כשהוסרה התחבושת מעיני, מצאתי את עצמי בתא שטוף במים. סמל-הסוהרים צעק עלי והעמיד אותי בפניה, כמו ילד קטן שלא התנהג יפה. מיד הוכנסה מיטה, מזרון ושתי שמיכות. הסמל עצמו פרש את השמיכה ולימד אותי, כמו מס-כף בצה"ל, איך לסדר בדיוק את השמיכה השנייה, שתהיה מקופלת ומסודרת מעל לראשונה.

תוך כדי כך נכנסו לתא כמה סוהרים. גם בעיניהם ראיתי מבטים של שנאה, אך כנראה קיבלו הוראה חמורה שלא להכות אותי. קללות כמו "ערסן", "יאהוד כלב!" לא חסרו.

בתא היה סל עשוי מעור, כדי לעשות בו את צרכי. הקירות היו גבוהים, ואשנב צר ומסורג היה ליד התיקרה.

שכבתי על המיטה והרגשתי שהתנאים השתנו. הביאו לי ספל מים וארוחה. קיבלתי הוראה לאכול על הריצפה.

אכלתי את מנת הפול והפיתה. אחרי חצי שעה נכנסו שלושה סוהרים. אחד החזיק תערספרים, השני מכונית-גילוח וחגורה להשחות התער. הם הושיבו אותי על הריצפה והחלו לגלח לי את הראש.

בשבילי היתה זאת הרגשה מופתת מאד. נפרדתי בלב דואב מהזקן שלי, איתו טיפחתי במשך זמן כה רב. היה זה כאילו מעשה סמלי, שהבהיר לי שעתה נקשרתי לבית-הסוהר. למזלי נזכרתי בסרט המלך ואני, שראיתי בוורמה לפני ההפלה. אמרתי לעצמי: "אם זה טוב למלך, זה יהיה גם טוב בשבילי."

למחרת היום קשרו את עיני והובילו אותי כרבע שעה. מבלי להגיד לי דבר סגר לי מלחי את ידי לאגרופים, הצמיד אותם למכנסי, הצמיד בבטיטה קלה את רגלי זו לזו, הרים לי את הראש והשאירני עומד כך, במצב דומ, כחמש דקות.

הכניסו אותי לחדר. הרגשתי שטיח מתחת לרגלי. ואז הסירו את התחבושת מעיני. ראיתי לפני בחור די צעיר, לבוש חאקי, שהסיר מראשו את הכומתה הכחולה. לא היו לו סימני-דרגות, אך הבחנתי שבכתפייטו ישנם חורים של סימני-דרגות. לידו ישב סרן בעל דרגות וכומתה שחורה.

עמדתי באותה עמידה. עוד הייתי תשוש מאד. הקצין הציע לי כסא. אמר לי להתקרב לשולחן ואמר: "בוקר טוב. אתה מעשן?" סירבתי, אך ביקשתי לשות מים.

הוא קרא לסמל, ציווה לו להביא לי מים ושאל אם אינני מקבל מים די-צרכי. אמרתי שאני מקבל בסדר, אך שאני צמא כרגע.

סיפרתי לו את כל הסיפור מאז סואץ, על הפרת ההבטחות שניתנו לקפטן ועל ההתנהגות הגרועה. הוא שישע את דבריו ושאל אם הוסיפו להכות אותי גם אחרי ביקור הקצין. אישרתי שלא.

התלוננתי במיוחד על גילוח ראשי. "אין דבר", חייך. "שערותיך תצמחנה מחדש תחת השמש של מצריים." כששמעתי את זה, נעשה לי רע מאד על הנשמה.

"אתה מתכוון לכל השערות?" שאלתי.

"לא, לא", חייך. "אחר-כך הסתכל עלי ובפספורט שלי שהיה מונח לפניו, והעיר: "בעצם, אתה מזיגה מסוכנת של דין ואבנרי!" הוא התלחץ לעיני החבושה ולקני, בתמונת הפספורט.

"אתה איש העולם הזה?" שאל.

"אני רואה שאתה מבוסס מאבנרי", אמרתי. "זה בחדאי מפני שזה עתון שמתנגד לממשלה."
"לא. הוא כן-אדם עם הגיון. הנה למשל בגין, הוא גם כן נגד הממשלה, ואנחנו לא אוהבים אותו."

ראיתי שהוא מתמצא יפה בענייני המפלגות בארץ.

"זה ימאס לך..."

ה קצין חייך בצורה סימפאטית, וביקש שאתחיל לספר את כל קורות חיי, מיום הולדתי. "יש לנו הרבה מאד זמן", הוא אמר. "ספר לאט!"

שאלתי מה זה מעניין אותו איך נולדתי, ולמה לי לתאר לו כל זאת. "אתה עתונאי", הוא השיב. "ובלעג עדין הוסיף: "ראיתי שאתה כותב סיפורים מצויינים."

הרגשתי שהוא מצטט מביקור שנמצא בין גיירותי. היה זה מיברק של מערכת העולם הזה, שהגיע אלי בוורמה ושאישר את קבלתן של כתבותי משם.

החלטתי לספר לו את כל קורות חיי, אף שידעתי שזה יקח כמה ימים. אמרתי לו זאת. "זה ימאס לך", הבטחתי לו. "לא", הוא הבטיח לי. "אני מאד מאד אוהב לשמוע סיפורים."

דיברתי כארבע שעות רצופות. הוא לא הפריע, לא התערב ולא רשם רשימות. לא עלה על דעתי שאפשר היה להקליט את הדברים, אך אני חושב גם עתה שהם לא הוקלטו.

"הייתי רוצה שתגיד את האמת", אמר לי מפעם לפעם. רק כשהגעתי לשרותי במלחמת העצמאות רוצעתי, ככאובב אור-החמה, מרטיט פגו, הרגשתי שהוא רוצה להתעקב. דברי לא מצאו חן בעיניו, והיה ברור שאינו מאמין לי. בסוף ציווה באדיבות להחזירני לתאי, והרגשתי שאינו מרוצה ממני.

קשרו לי את עיני והוציאוני.

למחרת היום הוחזרתי למקום באותה צורה. עתה היה הקצין לבוש בתולצה אורחית. הוא לא יושב לי שולחני, אלא על כורסה נוחה בחדר, ועמו היה גבר אחר, שאמר לי מיד "שלום!" בעברית. היה זה תורגמן.

איש זה היה ממושקף, בעל שער חום ושפם, ועשה עלי רושם של יהודי. אך קראו לו איברהים, ובהמשך הייתה הוברר לי שהוא יליד נצרת.

שוב הוצע לי לשבת ולעשן, ואף הביאו בקבוק קוקה-קולה. "כל מה שאמרת אתמול עד שנת 1948, היה אמת", אמר לי הקצין. "וכל מה שסיפרת על אחרי 1948, היה כולו כזב." איברהים, התורגמן, הוציא ניר ועפרון. הקצין התכונן כנראה לעבודה ממושכת: "אנחנו נכתוב עכשיו כל מה שתגיד ותספר. אנחנו נכתוב את הכל עם תאריכים."

"שוב התחלתי למהל מספר 1948. הסגן-אלוף והתורגמן לא נראו כאילו הם מאמינים למה שאמרתי. גם אני לא תמיד מאמין כשאני נזכר בתולדות חיי."

נסייתי לספר פרטי-פרטים. הקצין היה בקיא מאד. מפעם לפעם היה מפקיק את הסיפור ומעיר לי הערות, לפי הרישומים שעשה קודם לכן מתוך הגירות האישיים שלי שהיו בידו. איברהים רשם הכל. הקצין היה רושם הערות על פיסת ניר שלפניו. היו קטעים בסיפור שלא רצה להאמין בהם בשום אופן. הוא רצה לדעת מדוע נסעתי לחוץ-לארץ בפעם הראשונה, ומי מימן את הנסיעה. הוא אמר שזה לא מתקבל על הדעת שמכרתי את המונות ונסעתי לאירופה בפעם השנייה.

פרשתי הפרנסות הרבות הייתה בעיה שלמה. סיפרתי לו שפעם עבדתי חודש וחצי בהוצאת תפוחי אדמה ברמת-ההדר, ליד רמתיים, ואחר כך הייתי מפקד-ספורט בסוכנות-היהודית. הקיצוניות שבסיפור הכעיסה אותו. הוא סירב להאמין שמיד לאחר שהייתי מזוכיר של בית-אש בסדום הפכתי להיות נהגו בתמנע. איך יכול אדם להפוך ממזכיר לנהג? לבסוף סימננו ביום בו עליתי על סיפון הברגיטה טופט והפכתי להיות מלצר-כתב.

סיפרתי לו על פגישתי עם ראש ממשלת צילון ועם ארנו, ראש ממשלת-בורמה. התמונות שצולמו בפגישות אלה היו כבר בידיו.

כאן רצה הקצין לדעת פרטים נוספים. הוא התעניין לדעת מי שלח אותי למזרח הרחוק. בשום אופן לא רצה להאמין שמלצר נפגש עם ראשי ממשלות.

"ישראל היא סכין של האנגלים..."

א ת סוף החקירה הקדיש הקצין באותו יום למעבר בסואץ. סיפרתי לו על הפגישה עם השגריר המצרי בראנגון, ועל הבקשה שהגשתי לקבלת אשרת-כניסה למצרים.

הוא שמע זאת בהתענינות, אם כי לא היתה זאת, כנראה, הפעם הראשונה ששמע עלי-כך. הוא ניסה להוציא ממני הודאה כי עוד באילת ידעתי על כך שביורגיה טופט תחזור מראנגון דרך הסואץ. הוכחתי לו בעזרת הדרכון כי מסקנותיו אינן נכונות, משום שבדרכון היה מצויין בפירוט שאנו עתידים לחזור לאילת.

החקירה נמשכה שעות רבות. לאחר כמה שעות קרא הקצין לסמל בית-הסוהר. הוא ציווה עליו להגיש לנו תה, ובינתים בדק איברהים את התאריכים וביקש את אישורי אם כתב אותם נכון.

בשעת שתית התה יכולתי גם אני לשאול מעט. שאלתי את הקצין אם יש לו חדשות על

תמונה מעזה, עם כמה מהחברה, עוררה את חשד המצרים. לפי הישיבה שלי, וישיבת חברי, חשבו לבטח שאני קצין. עד הסוף לא הימיו לי שאני משוחח מצה-ל.

הנעשה בישראל. — אם קרה משהו מיוחד בארץ ומה נשמע שם. הוא ענה ברצון ונכנס אתי לשיחה ממושכת וידידותית, שנמשכה יותר משעה.

הוא ידע הרבה: הוא סיפר לי על ביקורו של ביגיי והרמטכ"ל באילת ובעין-רדיאן. הוא סיפר על התקרית כשביגיי דרש לסלק את השלט של עין-רדיאן בפתח המשק ולהחליפו בשלט יוטבתא, על הכביש החדש מבאר-מנוחה לאילת, על האוניות שהגיעו לאחורונה לנמל אילת.

אחרי מסירת האינפורמציה על החדשות האחרונות בישראל, עברה השיחה לאפקים חדשים. הקצין הסביר לי בקצרה איך הוא רואה אפשרות לשלום בין ישראל ומצרים.

הוא לא הזכיר בכלל את המילה "שלום" בכל השיחה. הוא טען שפוט כי הערבים היו בארץ מאות בשנים, וכי יש "להחזיר את הארץ לבעליה". כשהסתכנו בוויכוח תני-כי, נסתבר כי הקצין מצוי יפה בספר זה, ואפילו ידע לספר כי היהודים הרגו זה את זה בימי הקנאים והפקידו את הארץ. כשהסתמכתי על התנ"ך, שהבטיח את הארץ לישראל, שאל אותי: "ואם כל המוסלמים חושבים כי מכה קדושה להם, אז יבואו מחר מוסלמים מפקיסטאן וידרשו לעצמם את מכה?"

איברהים התערב בשיחה, כשהזכרתי את משה רבנו, וגילה בתרועת-נצחון כי משה בכלל לא הגיע לארץ. הוא היה כל-כך מרוצה מגילוי זה שתזר על כך בערבית באוזני הקצין. התחלתי להבין כי הקצין קיצוני מאד בדעותיו. שאלתי: "גניתי, מה יהיה אם נחזיר את הפליטים? אם נתן להם מקומות בכנסת?"

"אז תהיה מהפכה", הבטיח לי. הוא התכוון למהפכה של הערבים. הוא לא הסכים אפילו כי הפליטים יקבלו דרכון ישראלי. "זה צריך להיות ספורט פלסטיני", קבע. הוא חשש מפני הבטחת בג'וריון להביא לארץ ארבע מיליון יהודים. הפתרון שלו היה די פשוט: להחזיר את היהודים לארצות שמהן באו, ולקיים את היחס שהיה קיים לפני קום המדינה: חצי מיליון יהודים על מיליון ערבים.

אמרתי לו שידעותיו קיצוניות מאד, ואם זאת הדיעה הכללית במצרים, נראה שיהיה עלינו לחשוב שוב.

"אנחנו לא שונאים את היהודים", קרא, בהתלהבות גוברת והולכת, בשכחו לחלוטין את החקירה. "אנחנו שונאים את הנאצים מפני שהתאכזרו ליהודים. אבל אתם התנהגתם בסניני בדיוק כמו הנאצים. ואנחנו התנהגנו בסדר כלפי היהודים."

כשטענתי לעומתו כי הפידאיון התנהגו בארץ באכזריות רבה מאד, ענה לי בקול כמעט רוי-דמעות: "אלה אנשים שלקחו מהם את הכל, הגחעים ברעב. הם עושים את זה מחוסרי-ביררה. היו להם בתים וחגיות, ואתם סילקתם אותם."

כשדיברנו על מיבצע-סיני, התבטא בחריפות רבה יותר על הבריטים והצרפתים מאשר על ישראל. "ישראל היא סכין של האנגלים", אמר.

הזכרתי לו שלהם יש רוסים, ושהרוסים משחקים אצלם את אותו התפקיד. "קנינו את הנשק מהרוסים בכסף מלא", השיב. "אנחנו לא מעוניינים בקומוניזם בארצנו. אנחנו אוסרים כל קומוניסט. יש לנו רק מדריכים רוסים". הוא סיפר גם שמצרים סירבה לקבל את חצי מיליון המתנדבים הסובייטיים שהוצעו לה.

תוך כדי כך הזכיר גם את המומחים הגרמנים. להפתעתי סיפר לי שהמצרים לא היו מרוצים מהם, וסילקו אותם.

בינתיים עבר הזמן, ועלה על דעתי שהסמל יושב ומחכה בחוץ, ובחדאי יתנקם בי על שהיה צריך לחכות זמן רב כל-כך.